

The essence and problems of defining the concepts of «competense» and «competence»

Dmytro Soboliev

Vinnitsia Mykhailo Kotsyubynsky State Pedagogical University, Vinnitsia, Ukraine

Dmytro Soboliev

Postgraduate

© The Author(s), 2024. This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0)

Abstract

The analysis of the views of scientists on the problem of theoretical analysis of the concepts "competense" and "competence" is considered. Studies on the interpretation of the concepts "competense" and "competence" on the one hand are considered identical and synonymous, on the other hand - they are distinguished and considered different. The relationship between these concepts is established and their distinction is substantiated.

Keywords: competense, competence, analysis, approach.

Сутність та проблематика визначення понять «компетенція» та «компетентність»

Дмитро Соболев

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, Вінниця,
Україна

Дмитро Олександрович Соболев

Аспірант

© Автор(и), 2024. Ця робота публікується у відкритому доступі та розповсюджується на умовах ліцензії Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) License

Анотація

Інтегрування та рух України в світовий освітній простір продовжує ставити вимоги в сучасну українську освіту. Вимоги спрямовані на вихання фахівців нового рівня, які здатні конкурувати на світовому освітньому просторі. Для цього потрібно володіти певними компетентностями, що мають свої компетенції ще в шкільному середовищі для подальшого формування «від учня до студента» як майбутнього кваліфікованого спеціаліста, тому з'ясування сутності понять компетенція та компетентність різними науковцями є обґрунтованим.

Аналіз порівняння та співвідношення понять «компетентність» і «компетенція» та їх виділення на окремі види компетентностей зроблені в роботах вітчизняних та зарубіжних вчених Н. Бібік, А. Вербицьким, І. Зязюном, Н. Ничкало, О. Овчарук, О. Пометун, Н. Хомським, Дж. Равеном та інших.

Поняття компетентність вперше було визначено та запропоновано американським вченим Н. Хомським у 1965 році де пояснювалось, що компетенція це тільки знання своєї мови і наголошував на великій різниці між знанням та вживанням мови у конкретних ситуаціях [1]. Словник сучасної англійської мови автора Логман не відокремлює поняття компетенція та компетентність і пояснює їх як здатність робити щось хороше та набуття знань, умінь та навичок які необхідні для виконання якоїсь специфічної роботи. Деякі вітчизняні словники «Тлумачний словник української мови» «Великий тлумачний словник. Сучасна українська мова» «Сучасний словник іншомовних слів» пояснює визначення «компетенція» як добра обізнаність із чим-небудь, а «компетентність» як поінформованість, обізнаність, авторитетність. У словнику «Професійна освіта» за редакцією Н. Ничкало компетентність визначається як сукупність знань і умінь, необхідних для ефективної професійної діяльності: вміння аналізувати, передбачати наслідки професійної діяльності, використовувати інформацію [2].

Дослідниця Н. Остапенко відокремлюючи ці поняття, визначає компетенції як внутрішні потенційні психологічні новоутворення (знання, уявлення, дії, системи цінностей і відношень), які виявляються у компетентностях людини як актуальних діяльнісних проявах. Компетентність – це «заснована на знаннях, інтелектуально і особистісно обумовлена соціально-професійна життєдіяльність людини».

С. Бондар подає таке означення компетенції: «Компетенція – це здатність розв’язувати проблеми, що забезпечуються не лише володінням готовою інформацією, а й інтенсивною участю розуму, досвіду, творчих здібностей учнів», далі наголошує, що «...компетентність – це здатність особистості діяти. Але жодна людина не діятиме, якщо вона особисто не зацікавлена в цьому. Природа компетентності така, що вона може проявлятися лише в органічній єдності з цінностями людини, тобто в умовах глибокої особистісної зацікавленості в даному виді діяльності... Отже, цінності є основою будь-яких компетенцій».

На думку І. В. Родигіної, компетенція включає сукупність взаємопов’язаних якостей особистості (знань, умінь, навичок, способів діяльності), які задаються стосовно певного кола предметів і процесів, необхідних для якісної і продуктивної діяльності стосовно них. Але компетенція не зводиться лише до знань чи лише умінь. Важливо, що компетенція стосується і сфери відношень, які існують між знанням і діями людини. Компетенція це також, сукупність якостей людини і мінімальний досвід діяльності у певній сфері які необхідні людині будь-якої професії, віку, сімейного стану тощо.

Компетентність має більш ширше поняття та не зводиться на традиційних знань, умінь та навичок. У Законі України «Про освіту» компетентність визначається як «динамічна комбінація знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей, що визначає здатність особи успішно соціалізуватися, провадити професійну та/або подальшу навчальну діяльність». В ряді робіт «компетентність» розглядається як поняття складне, яке означає відповідність суб’єкта певній сфері діяльності, а «компетенція» в цьому випадку є більш вузьким поняттям, операціональним, таким, що означає різноманітні набуті у процесі освіти якості [4].

М. Головань переконаний, що компетентність характеризує здатність людини реалізувати свій людський потенціал у професійній діяльності. Автор зазначає, що компетентність, так само як і компетенція, включає в себе когнітивний, мотиваційно-ціннісний і емоційновольовий компоненти. При цьому, компетентність є ситуативною категорією, оскільки вона виражається у готовності до здійснення діяльності в конкретних професійних ситуаціях, а компетенція є важливим персональним ресурсом [3].

З точки зору британського психолога Дж. Равена, компетентність - це інтегральна якість особистості, яка проявляється в її загальній готовності до діяльності, що ґрунтується на знаннях та досвіді, набутих в процесі навчання які необхідні для ефективного виконання певної конкретної дії в певній галузі.

Як вважають вчені О. Овчарук, О. Пометун, О. Митник, О. Савченко, компетентності – це перш за все комплекси знань, умінь та ставлень, що є результатом навчання і дозволяють людині розв’язувати проблеми в різних сферах життя. Г. І. Назаренко визначає компетентність як особистісне інтегроване утворення, яке включає смислові, світоглядні, операційно-діяльнісні елементи та зв’язки між ними.

На основі теоретичного та порівняльного аналізу ми можемо визначити, що компетенції розглядається як результат навчання та саморозвитку людини, який проявляється у знаннях, вміннях, навичках, досвіді, цінностях та є фундаментом компетентності. Компетентність є здатністю використовувати певні компетенції у конкретних життєвих ситуаціях та набуватися протягом життя.

Література:

1. Білицька В. М. Порівняльний аналіз визначення культурної, загальнокультурної, соціокультурної, культурологічної, полікультурної та кроскультурної компетентності. Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Сер.: Педагогіка. – Тернопіль, 2019. № 2. С. 77–86. DOI: <https://doi.org/10.25128/2415-3605.19.2.10>.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови : 250000 / уклад. та голов. ред. В. Т. Бусел. Київ, 2005. VIII, 1728 с.
3. Головань М.С. Компетенція та компетентність: порівняльний аналіз понять. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. 2011. №8. С. 224-233.
4. Державний стандарт базової середньої освіти: постанова КМУ від 30 вер. 2020 р. No 898. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-deyaki-pitannya-derzhavnih-standartiv-povnoyi-zagalnoyi-serednoyi-osviti-i300920-898>.